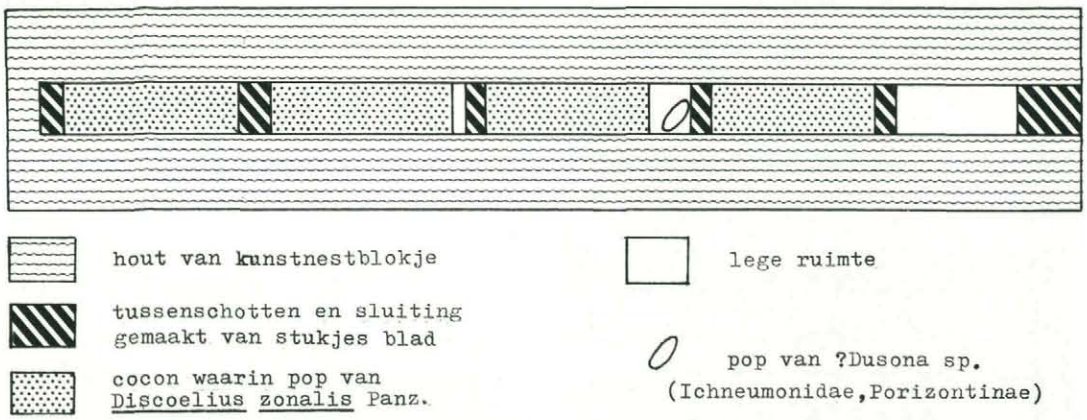

Fig. 2. *Lengte doorsnede van een kunstnest van* Discoelius zonalis *Panz. (Eumenidae).*

is, komen aanzienlijk meer soorten wespen en bijen voor. Een tweede mogelijkheid is dat het voor vele soorten erg moeilijk zal zijn vanuit hun biotoop dit nieuwe gebied, dat door breed water van het oude land gescheiden is, te bevolken.

Summary.
During 1974 and 1975 a survey of the Hymenoptera aculeata was made in the newclaimed polders of the „Zuider Zee". The catch consists of rather few species (Table 1 and 2) possibly due to a poor and monotonous flora. Some nestraps contain *Discoelius zonalis* Panzer and *Symmorphus mutinensis* Baldini.

Vogels en vlinders aan de Costa del Sol eind 1974

D. M. DE VRIES en G. DE VRIES-SMEENK

Over onze natuurbelevenissen tijdens de heenreis naar de zozeer bejubelde zuidkust van Spanje in het begin van de laatste maand van het wel bijzondere weerjaar 1974 verhaalden we vooraf onder het hoofd „Zuidwaarts weg wezen met de zwaluwen" in het vorige nummer van De Levende Natuur. Beperken wij ons in het onderhavige geschrift tot het vele dat de levende natuur ons aan kostelijks te bieden had tijdens ons verblijf aan de Costa del Sol, na een hete en lange zomer al maar zonovergoten blijvend. In de volle maand, dat we daar vanaf 8 november vertoefden, slechts twee nachten wat regen, wel heel ongewoon voor die tijd van het jaar met zijn heersende Middellandse-Zee-depressies. Volop kon dus de tijd worden uitgebuit voor het doen van allerhande natuurwaarnemingen, waaronder het tellen van vogels alsook vlinders op tientallen plaatsen met behulp van de 10-ha-blok-transsect-werkwijze (D.L.N. 70: 247-258). Zulks dan doende in de kuststrook, oost-westwaarts verlopende tussen Almeria en Gibraltar, ter lengte van hemelsbreed 270 kilometer tot hoogstens 36 km diep de bergen van het binnenland in.

Laat ons dit overzicht van de bevindingen aldaar aanvangen met het verschaffen van de volledige lijst van toen door ons waargeno-

De Levende Natuur 79 (5):111-120 (1976)

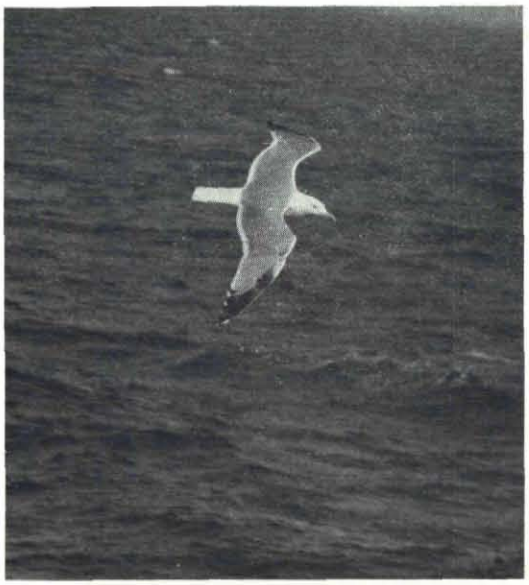

Fig. 1. *Zilvermeeuw (Middellandse-Zeevorm) boven de Straat van Gibraltar.*

men vogelsoorten. Het zijn er weliswaar niet meer dan 83, maar men komt nu eenmaal niet overal en bovendien zal zelfs het oplettende oog en oor van de speurende vogelaar, hoe goed ook geschoold, niet alles vatten van wat ergens werkelijk huist, tenzij ter plaatse bij voortduring wordt waargenomen. De rangschikking der soorten is naar afdalende algemeenheid, telkens benaderd door achter de naam te vermelden op hoeveel plaatsen van uiteenlopende aard de soort werd betrapt. Achtereenvolgens zijn het dan: Huismus en Kleine zwartkop 31, Putter 30, Tjiftjaf 29, Graspieper 24, Witte kwikstaart 23, Roodborsttapuit 19, Roodborst en Vink 18, Waaierstaartrietzanger 17, Theklaleeuwerik 16, Merel en Zwarte roodstaart 15, Groenling 12, Europese kanarie, Torenvalk, Veldleeuwerik en Zwartkop (tuinfluiter) 10, Cetti's zanger 9, Kneu, Koolmees, Rotsduif (inbegrepen Postduif) en Rotszwaluw 8, Koereiger, Kokmeeuw en Zanglijster 7, Boerenzwaluw, Grote gele kwikstaart, Heggemus en Provençaalse grasmus 6, Sijs en Vuurgoudhaantje 4, Bontbekplevier, Grauwe gors, Kauw, Kleine mantelmeeuw, Raaf, Winterkoning en Zwarte tapuit 3, Blauwe rostlijster, Boomkruiper, Cirlgors, Drieteenstrandloper, Griel, Grote mantelmeeuw, Havik-arend, Klapekster, Oeverloper, Rietgors, Rode patrijs, Spreeuw, Waterhoen, Waterral en Zwarte spreeuw 2, Alpenkraai, Blauwe ekster, Blauwe reiger, Boomleeuwerik, Boompieper, Buizerd, Dwergmeeuw, Grauwe vliegenvanger, Grijze gors, IJsvogel, Kaffergierzwaluw, Keep, Keizerarend, Kievit, Kruisbek, Kuifleeuwerik, Meerkoet, Ooievaar, Pimpelmees, Spaanse mus, Sperwer, Vale gier, Vlaamse gaai, Waterpieper, Watersnip, Zilvermeeuw (fig. 1), Zilverplevier, Zwarte kraai en Zwartkopmeeuw 1. De in bovenstaande opsomming onderstreepte namen zijn die van standvogels aldaar, met andere woorden van die soorten, welke er het gehele jaar door kunnen worden aangetroffen. Zulks dan volgens de desbetreffende verspreidingskaartjes in de uitnemende „Gids voor de vogels van Europa" op naam van B. Bruun en A. Singer, waarvan de Nederlandse vertaling door J. G. Baggerman is uitgegeven door Elsevier Nederland B.V. Als zomergast voor dat gebied staan in dit meeneemboek vermeld het drietal daar nog zo laat door ons waargenomen vogelsoorten Boerenzwaluw, Grauwe vliegenvanger en Kaffergierzwaluw, als wintergast uiteraard veel meer, en wel 22 van de 83 waargenomen soorten. Hier volgen in alfabetische volgorde hun namen: Blauwe reiger, Bontbekplevier, Drieteenstrandloper, Dwergmeeuw, Grote mantelmeeuw, Heggemus, Keep (zuidrand verspreidingsgebied), Kievit, Kleine mantelmeeuw, Koereiger (noordrand verspreidingsgebied), Kokmeeuw Oeverloper, Ooievaar, Sijs, Spreeuw, Tjiftjaf, Vale gier, Waterpieper, Watersnip, Zanglijster, Zilverplevier en Zwartkopmeeuw. Vreemd voor het eigen land en daardoor

in het bijzonder onze aandacht trekkend waren: Alpenkraai, Blauwe ekster, Blauwe rotslijster, Cetti's zanger, Cirlgors, Griel, Grijze gors, Havikarend, Kaffergierzwaluw, Keizerarend, Kleine zwartkop, Koereiger, Provençaalse grasmus, Raaf, Rode patrijs, Rotszwaluw, Spaanse mus, Theklaleeuwerik, Vale gier, Waaierstaartrietzanger, Zwarte spreeuw, Zwarte tapuit en Zwartkopmeeuw. Onder de ontmoetingen met deze 23 soorten waren die met de schitterende Blauwe ekster, het groepje Kaffergierzwaluwen boven ons, de indrukwekkende Keizerarenden, de Koereigers achter de ploeg en de Vale gieren in hun breed-rechthoekige vlucht wel de grootste verrassingen van ons verrukkelijk verblijf aan de Spaanse zuidkust. Laat ons daar even bij stilstaan!

De Blauwe ekster, thans vooral nog thuis in het verre China met zuidwestelijk Spanje als restant verspreidingsgebied in ons werelddeel, verving voor ons daar de gewone Ekster. Deze ideale vogel voor zwart-wit-kijkers, waarop men toch ook niet uitgekeken kan geraken, zagen wij op de thuisreis voor het eerst weer terug ten noorden van Cáceres in westelijk Spanje, waarna niet veel verder, ten noorden van Plasencia, de laatste drie Blauwe eksters van deze tocht werden bewonderd. Hoewel in mindere mate dan op het Middellandse-Zee-eiland Mallorca, waar alleen de Raaf de kraaiachtigen vertegenwoordigde (D.L.N. 74: 164-175), was het met deze groep van snuggere vogels ook aan de Costa del Sol maar matig tot droevig gesteld. Slechts enkele keren zagen wij daar de Kauw en de Raaf, een enkele maal een Zwarte kraai en Vlaamse gaai, terwijl de Bonte kraai en de Roek er geheel verstek lieten gaan.

De vijf Kaffergierzwaluwen, op 28 november hoog boven ons rondvliegend aan de mond van de Rio Guadiaro dicht bij de rotsen aan de Straat van Gibraltar, werden in onze argeloosheid eerst voor Rotszwaluwen opgetekend, maar gezien hun gierzwaluwachtig gedrag werd dit herzien. Toen bij nader waarnemen, ook met de 12 × 50 kijker, de witte stuit opviel, bleef voor ons niets anders over dan de Kaffergierzwaluw, die sinds kort in het zuiden van het Iberische schiereiland broedt. Vandaar plegen zij in oktober naar Afrika te vertrekken, althans volgens Bruun. Daarna op de 3e december wisten wij het zeker, toen we tijdens een tweedaags verblijf in noordelijk Marokko, op ochtendwandeling in de stad Tanger, van dichtbij verscheidene Kaffergierzwaluwen bij een kerk zagen rondvliegen.

Fig. 2. Narcissus serotinus, *een van de vele planten die daar in de winter langs de weg bloeien.*

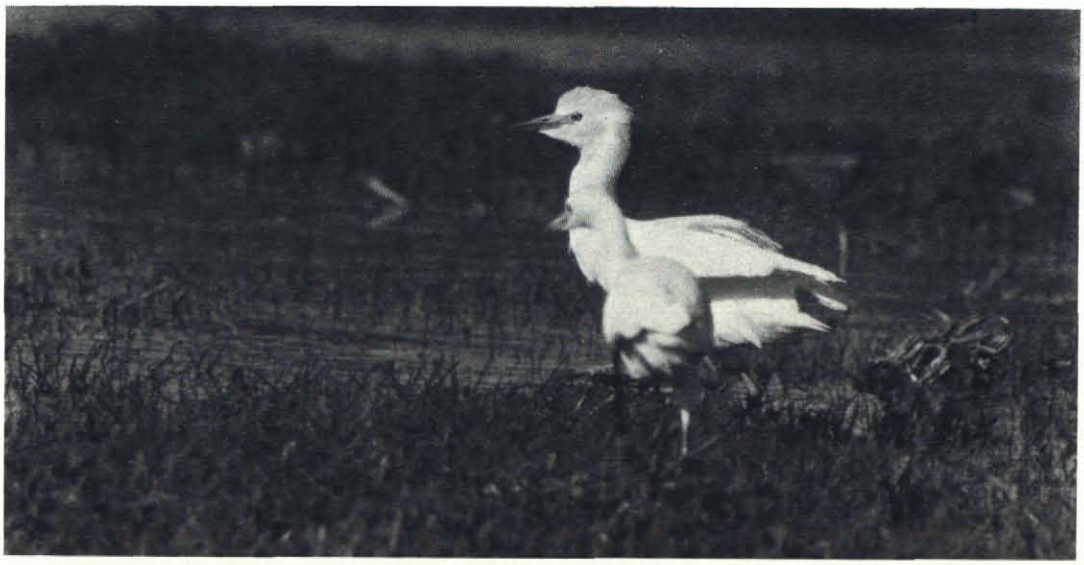

Fig. 3. *Twee Koereigers op juist bevloeid stoppelveld.*

Het paar Keizerarenden, behorende tot de Spaanse vorm met witte vleugelboegen, ontdekten we op 24 november als hoogvliegers boven het woeste bergland ten noorden van Alora, noordwestelijk van Malaga gelegen. Aardig voor ons was wel, dat zij daarna dichterbij neerstreken in de olijfboomgaarden langs de bovenloop van de Rio Guadalhorce. De betrekkelijk kleine Koereigers, standvogels zijnde bezuiden de Straat van Gibraltar, ontmoetten wij die winter herhaaldelijk in Zuid-Spanje op de bouwlanden, waar zij zich even vertrouwelijk gedroegen als bij ons de Kokmeeuwen. Zo konden we hen vanuit de wagen op afstanden van slechts 10 tot 15 meter rustig met de 400 mm telelens kieken, terwijl zij op bouwland, dat juist weer bevloeid werd, aan het voedsel zoeken waren (fig. 3). Hoewel ook droger akkerland door deze reigerachtige geenszins gemeden wordt. De acht Vale gieren, plomp gebouwd en van onderen lichter gekleurd, zeilden meest paarsgewijs machtig over ons heen boven de maquis, met Kurkeik en wilde Olijf er bovenuit, van de Sierra Cebrito, het gebergte tussen Algeciras en Tarifa aan Spanje's zuidpunt. Zulks op de 9e december tot passend afscheid van de nog immer zonbestraalde zuidoostkust.

Ofschoon de gegevens van slechts 37 blok-transsect-opnamen zeker niet veralgemeend mogen worden, lijkt het hier toch wel op zijn plaats althans onze verkregen indruk van de winterse binding tussen vogelbevolking en landschapsaard weer te geven. De verdeling van het aantal blokopnamen over de hoofdlandschappen was als volgt: bos 3, struweel (garrigue open en maquis gesloten) 8, boomgaard 4, bouwland benevens tuin 15 en woongebied 4. Volgend staatje geeft de laagste, gemiddelde (onderstreept) en hoogste aantallen vogelsoorten en -individuen, geteld per 10-ha-blok:

	Soorten	Individuen
Bos	7 - 10 - 13	8 - 26 - 37
Struweel	4 - 10 - 17	8 - 57 - 142
Boomgaard	12 - 16 - 24	34 - 57 - 110
Bouwland	9 - 15 - 24	23 - 108 - 331
Woongebied	7 - 11 - 17	55 - 67 - 82

Naast de 34 blokopnamen van dit staatje zijn er nog drie andere gemaakt, namelijk van een zandstrand (100 meter zee en evenveel land), een wild graslandgebied en een rivierbedding met slechts weinig water meer tussen de zand- en grindbanken. De aantallen er waargenomen vogeloorten waren onderscheidenlijk: 6, 9 en 14, de aantallen vogels, afgezien van de soort: 124, 46 en 26. Het rijkst aan soorten lijken dus wel de boomgaarden en bouwlanden, inclusief tuinen, waaronder Citrus-aanplantingen, terwijl bouwland (408); Groenling: bouwland (50), le aantal vogels. Vooral door de vele Grote mantelmeeuwen, aangevuld met Kokmeeuwen, kwam dat ene zandstrand ten zuidwesten van de monding van de Rio Guadalhorce nabij Malaga ook uitstekend voor de dag, wat de hoeveelheid vogels betreft.

Teneinde toch iets te geven over de binding van de afzonderlijke vogelsoorten aan het type landschap volgt hier hun schijnbare voorkeur daarvoor, beoordeeld naar de tussen haakjes aangegeven *belangrijkheidswaarden,* zijnde de produkten van trefpercentage en gemiddelde talrijkheid (D.L.N. 75: 148-156). Cetti's zanger: bouwland (47); Europese kanarie: struweel (1055); Graspieper: bouwland (408; Groenling: bouwland (50, struweel (45), woongebied (38), bos (23); Huismus: bouwland (3260), woongebied (2680); Kleine zwartkop: woongebied (680), struweel (360), boomgaard (300); Kneu: bouwland (204); Koereiger: bouwland (162); Provençaalse grasmus: struweel (30); Putter: bouwland (990), boomgaard (650); Roodborst: woongebied (263), boomgaard (113); Roodborsttapuit: bouwland (114), woongebied (100), struweel (45); Teklaleeuwerik: struweel (171), boomgaard (150), bouwland (138); Tjiftjaf: bouwland (600), woongebied (500), boomgaard (360); Vink: bos (600), boomgaard (330); Vuurgoudhaantje: bos (130), boomgaard (38); Waaierstaartrietzanger: bouwland (127); Witte kwikstaart: bouwland (448), boomgaard (248); Zanglijster: boomgaard (75), bos (67); Zwarte roodstaart: woongebied (75), boomgaard (50).

Voorgaande opsomming, beperkt tot soorten die meetellen, behoeft weinig commentaar, daar de uitkomsten doorgaans aannemelijk lijken. Alhoewel, voor noorderlingen die nog niet met opmerkzaamheid in de landen om de Middellandse Zee hebben rondgekeken, zal het wel vreemd aandoen, dat de Huismussen ginds zozeer buiten op het land thuis zijn. Bij ons kan men hen weliswaar in oogsttijd bij zwermen te velde aantreffen, vooral in rijpende haver, maar overigens zijn zij hier letterlijk en figuurlijk onder de pannen. Dat moet ook wel, want Huismussen kunnen slecht tegen natheid, drogen namelijk traag op, waardoor zij vooral bij kilte kou vatten. Daarentegen belet hun in droge en warme streken van Zuid-Europa niets om hun grote floddernesten in de bomen te maken, zelfs wel in de staart van bevloeiingswindmolens, zoals door ons op Mallorca fotografisch werd vastgelegd. Op dat Balearen-eiland waar wij indertijd naar hartelust blokten (D.L.N. 74: 164-175), bleken in de winter de belangrijkheidswaarden voor bouwland en woongebied respectievelijk 2720 en 4606 te zijn, evenals aan de Costa del Sol, dus wel een heel andere verhouding als ten onzent. Over ons gehele land genomen, kwamen 's winters immers belangrijkheidswaarden voor de dag van slechts 10 voor bouwland tegenover 6600 voor woongebieden met afzonderlijke boerderijen of (en) huizen, en zelfs 8020 voor villawijken.

Over de aantrekkingskracht, die bouwlanden 's winters op de Tjiftjaf, in zijn noordelijke broedgebieden uiteraard aan boomgroei met dicht ondergewas gebonden, uitoefenen, schreven we reeds in het juist aangehaalde stuk over landschap, landbouw en vogelbevolking van Mallorca. Evenals Witte kwik-

De Levende Natuur 79 (5):111-120 (1976)

staarten, niet voor niets ook Akkermannetjes genoemd, ziet men hen in hun overwinteringsgebieden van zuidelijk Europa zelfs wel achter de ploeg, ook op mestvaalten. Dit laatste merkten wij in de zachte winter van 1973 op '74 ook enkele keren op in ons Betuwse dorp Heteren (D.L.N. 77: 1-3 en 96). Op genoemd Balearen-eiland, alwaar de Tjiftjaf kennelijk toch minder talrijk overwintert dan op de nog warme Costa del Sol, werden in de winter van 1969 per 19 struweel(garrigue)-, 24 bos-, 5 bos-met-boomgaard-, 46 boomgaard-, 28 bouwland-, 16 woongebieden 3 moeras-transsectblokken van 10 ha onderscheidenlijk de volgende belangrijkheidswaarden voor dit zangertje met groot aanpassingsvermogen berekend: 10, 23, 32, 37, 76, 267 en 400. In dit verband gaan onze gedachten terug naar de tijd, toen wij nog regelmatig de vogels telden op de Wageningse Berg. Waar waren bij koudeinval in het voorjaar de reeds in het bos met veel ondergroei aangekomen Tjiftjafs toch wel gebleven? Wij ontdekten hen toen, uiteraard niet meer zingend, wel langs waterkanten in de uiterwaarden en in het Wageningse Binnenveld. Ook Winterkoninkjes vertoeven in wintertijd graag in de ruigte langs het water, waar zich dan kennelijk nog wel voldoende beestjes bevinden om de honger te stillen. En zwaluwen, zelfs Gierzwaluwen, scheren immers in troepen over de wateroppervlakte wanneer insekten het hogerop laten afweten.

Fig. 4. *Cleopatravlinder.*

Aan het zonnige en zoele weer, dat daar in het zuiden van Europa aan het einde van het jaar 1974 tegen de regel in nog van geen wijken wist, zal niet alleen mogen worden toegeschreven, dat daar toen nog steeds Boerenzwaluwen en Kaffergierzwaluwen vertoefden, zulks niet alleen op trek, maar ook pleisterend. Bij nat en koeler weer zouden we naar alle waarschijnlijkheid ook de Grauwe vliegenvanger en de Boompieper, onderscheidenlijk wel en niet broedend in Spanje, niet meer dato 29 november hebben aangetroffen in het fraaie woonbos van Parasoldennen bij Calahonda, halverwege Marbella en Fuengirola gelegen. Daarentegen werd de Zwarte wouw, zoals het behoort, niet meer door ons in Spanje opgemerkt, wel echter een tweetal op 2 december tussen Ceuta en Tetouan in noordelijk Marokko. Aan dat mooie weer danken wij ongetwijfeld eveneens, dat er toen ook nog verschillende dagvlinders rondfladderden aan de Costa del Sol. Daarover het volgende.

Twaalf overdag vliegende vlindersoorten werden door ons bij het blokken aan de zuidkust van Spanje waargenomen. Hier volgt in afdalende rangschikking het aantal malen dat zij werden aangetroffen: Distelvlinder 22, Knollewitje 12, Bont zandoogje en Koolwitje 7, Cleopatravlinder 4, Oranje luzernevlinder 3, Resedawitje 2, Atalanta, een lichtbruin blauwtje, een klein bruin blauwtje, een kleine soort oranjetip en de Kolibrievlinder 1 keer.

De Distelvlinder, slechts zeer onregelmatig trekvlinder bij ons, maar in Afrika het gehele jaar door rondvliegend, bleek dus tijdens ons late verblijf daar in Zuid-Spanje verre-

weg de algemeenste kapel te zijn. Dit verraste ons toen heugelijk, hoewel wij deze graag geziene schoenlapper al wel dat jaar bij al maar fraai juliweer meermalen hadden opgemerkt in de toen uitermate bloem- en vlinderrijke bergdalen van het alom bekende Noordwest-Italiaanse natuurreservaat Gran Paradiso met zijn Steenbokken en Gemzen. Het zuiden en midden van ons werelddeel stak in die bij ons uiteindelijk teleurstellende zomer qua vlinderstand dus wel gunstig af bij onze lage landen, waar toen vrijwel geen Distelvlinder te bespeuren viel (D.L.N. 77: 185-190. Inderdaad des te leuker, dat wij daarna aan de Costa del Sol vrijwel overal die vlindersoort, hetzij op bloemen of zonnend op de weg gewaar werden. Menigmaal troffen we aldaar ook het Knollewitje, het Koolwitje en de Middellandse Zeevorm van het Bonte zandoogje aan. Meer dan eens ook de Cleopatravlinder (fig. 4) (nog opvallender dan ons naverwante Citroentje), de in Zuid-Europa thuis behorende Oranje luzernevlinder evenals het van onderen groengeaderde Resedawitje. Slechts een enkele maal werden bij het blokken de daar overwinterende Atalanta en de Kolibrievlinder opgemerkt. De beide bruinachtig gekleurde blauwtjes zagen we helaas te vluchtig om de soort vast te stellen. Die schitterende dwerg onder de Oranjetips, welke wij op de 16e november in een gebied met suikerrietvelden, wilde moerasplanten en ruigte bij La Colina, zuidwestlijk van Malaga, naar het oosten zagen koersen, is wellicht de soort *Colotis evagore* geweest, zeer vormenrijk over Afrika en Zuid-Arabië verbreid. Wat we daar in Zuid-Spanje geheel misten, waren de in Noord-Afrika ontbrekende schoenlappers Kleine vos en Dagpauwoog, bij ons zo goed aangepast aan de overheersend wisselvallige weersgesteldheid.

Besluiten wij dit verhaal over de levende natuur van de Costa del Sol zo tegen het eind

Fig. 5. *Granaatappels.*

van 1974 met vermeldenswaardigheden aangaande een kleine keur van bloktranssecten. Allereerst dan het mooie *dennenbos* bij Elviria ten zuidwesten van Marbella, meest gevormd door de Aleppijnse den, maar ook met Zeedennen en indrukwekkende Kurkeiken; dit alles in de hoogste en middelste boomlaag, dicht tot vrij open zijnde. Beneden veel ondergroei, garrigue- tot maquisachtig. Behalve de Boerenzwaluw en de Rotsduif als overvliegers, werden op de 19e november 13 vogelsoorten in het bos opgetekend. Hun aantallen waren echter gering: totaal 33 stuks met Vink (8) en Merel (5) bovenaan. Verder huisden er de ons eveneens vertrouwde Tjiftjaf, Roodborst, Koolmees (zong ook), Groenling, Zanglijster, Winterkoning, Vuurgoudhaantje, Boomkruiper, Putter en Zwarte roodstaart, bovendien als enige zuiderling de Kleine zwartkop. Al met al toch wel een aanmerkelijk verschil met de vogelbevolking van ónze naaldbossen door het gemis aan andere mezen, het gewone Goudhaantje en de spechten. Trouwens, afgezien van de Pimpelmees, werden die ontbrekende soorten ook elders in Zuid-

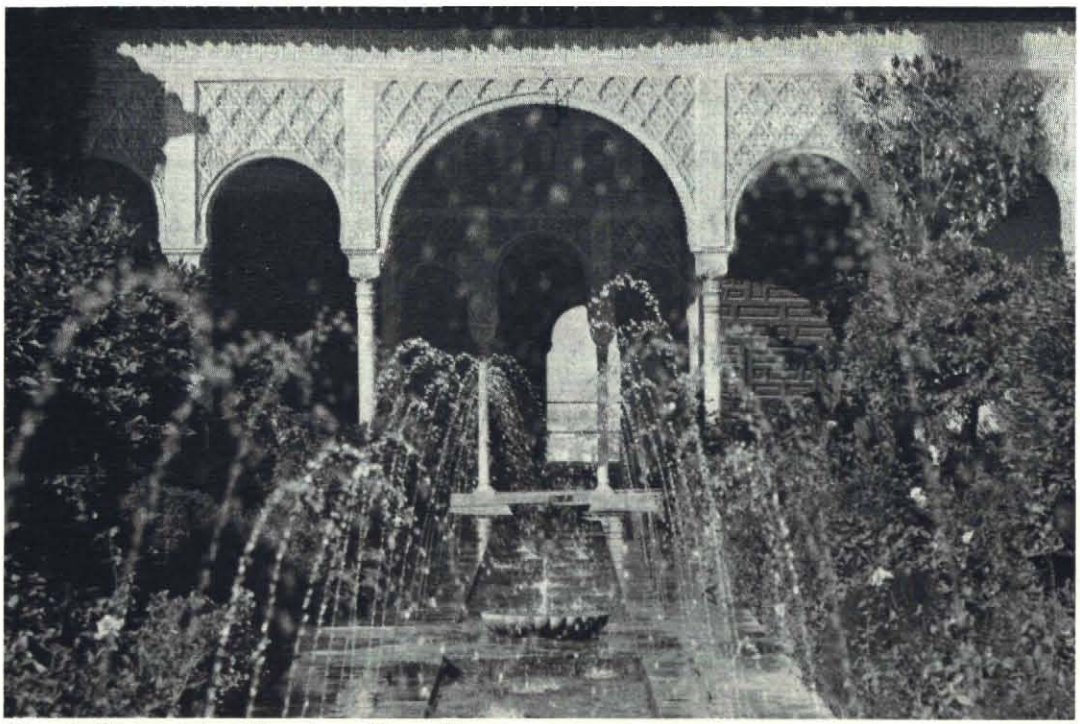

Fig. 6. *Binnenluin Alhambra, Granada.*

Spanje nergens door ons gezien.
Onder de struwelen valt onze keus op de *garrigue,* pleksgewijs maquis, op de rotsen ten zuidwesten van Fuengirola. Gezien de villa's in de omgeving en de al aangelegde wegen, zonder bebouwing nog, er door heen, kennelijk voorbestemd ter ontsluiting. Er groeiden nogal veel Dwergpalmen, gezien de ligging aan de kust wel passend. Op 6 december werden daar 14 soorten vogels in de volgende aantallen geboekt: Graspieper, Huismus, Putter en Theklaleeuwerik 10, Europese kanarie 5, Groenling en Tjiftjaf 4, Roodborsttapuit en Vink 3, Kleine zwartkop 2, Blauwe rotslijster, Heggemus, Klapekster en Torenvalk 1, in het geheel dus 65 vogels. De verwachte Provençaalse grasmus konden we er niet ontdekken, hetgeen geenszins wil zeggen, dat hij zich er niet schuil hield, bovendien ook niet de Buizerd, Havikarend, Griel en Rode patrijs. Europese kanaries hadden we voordien troepsgewijs aanmerkelijk meer, te weten 101 en 60 stuks, aangetroffen in binnenlandse garrigue-blokken bij Coin.
Gegrift in ons geheugen zijn wel de indrukken, op 17 november opgedaan in de open wilde *olijfboomgaarden* van dat schilderachtige rotsdal bij Benalmadana-Pueblo. Daar waren ook wat aanplantingen van Vijg en Walnoot, terwijl men zelfs bezig was met het moeizame ploegen van een enkel stukje stenige grond. Bovendien was er nog heel wat boomgroei van Kurkeik, berk, Witte abeel, aangevuld door enige tamarisken. Struweel was er rijkelijk vertegenwoordigd door gaspeldoorn, benevens bremsoorten met en zonder stekels. Ons 10-ha-transsect aldaar leverde in het geheel 110 vogels op, verdeeld over 24 soorten. Onder hen verdienen wel bijzondere vermelding: de Grijze gors (bruine stuit!), de Grote gele kwikstaart langs de

droge beek, de twee verrassend laag overkomende Havikarenden, de zes Vuurgoudhaantjes en Zwarte roodstaarten alsook de Zwarte tapuit, prachtig afstekend tegen de belendende witte rotspartij. Distel- en Cleopatravlinder tenslotte gaven nog meer afwisseling op die verrukkelijke ochtendwandeling.

Vestigen we nu aangaande de bouw- en tuingronden achtereenvolgens de aandacht op blokken suikerrietcultuur, rijststoppelland, kool- met maisland, zeer gemengd akkerland en Citrusaanplant. Het desbetreffende *suikerrietveld* bevond zich bij Torre de Mar aan de Rio de Velez ten oosten van Malaga. Naast veel suikerriet ook nog verbouw van snijbiet, sla, tuinbonen (bloeiend) en aardappels, terwijl er heel wat percelen geëgd lagen op ruggetjes. Heerlijk helder water in de bevloeiingsgoten en greppels! Op 5 december slechts 9 soorten en 65 vogels, om nauwkeurig te zijn: 20 Tjiftjafs, 9 Huismussen, evenveel Witte kwikstaarten, 8 Graspiepers, 6 Putters, 5 Cetti's zangers, 4 Theklaleeuweriken, 3 Roodborsten en 1 Kleine zwartkop, met aan de overkant van de weg buiten de 10 ha nog een Waaierstaartrietzanger.

Veel meer vogels (331), ook soorten (15) waren op 28 november aanwezig in de *rijststoppel* met plassen op het land ten zuiden van San Martin del Tesorillo aan de benedenloop van de Rio Guadiaro. Aldaar troffen wij 203 Huismussen, 47 Putters, 36 Watersnippen, 8 Graspiepers, 7 Bontbekplevieren, evenveel Koereigers, 6 Witte kwikstaarten, 4 Sijsjes, 3 Theklaleeuweriken, 2 Kokmeeuwen, Veldleeuweriken, Vinken en Waaierstaartrietzangers benevens 1 Keep en Waterpieper. Evenals aan onkruiden, vooral op de walletjes, dientengevolge dus geenszins gebrek aan zaadeters onder de vogels. Ook daar weer een Distelvlinder.

Volgende belangwekkende opname werd na overnachting bij Torre Guadiaro de volgende morgen aan de oostoever van de riviermonding gemaakt. Langs het mooie oeverbos van abelen en tamarisken benevens struiken van *Eucalyptus globulus* en Oleander lag daar bouwland met overheersend *kool en mais,* inbegrepen stoppel- en al geploegd land, ook met tuinbonen. De buit aan vogels bedroeg in dit bloktranssect 129 stuks, behorende tot 19 soorten. Noemen we onder meer de 17 Tjiftjafs, 16 Putters, 15 Koereigers, 9 Kneuen, 8 Theklaleeuweriken, 7 Sijsjes, 5 Vinken en Veldleeuweriken, 4 Rietgorzen, 3 IJsvogels en 1 Griel (juist buiten het blok). Als nieuweling verraste ons tijdens de verkenning op de avond ervoor ter plaatse nog de wel zeer opvallende Blauwe ekster. Ook de dagvlinders lieten zich er niet onbetuigd: Bonte zandoogjes, Distelvlinders, Kool- en Knollewitjes. De Guadiaro zelf met zijn goed bezette zandbanken leverde ons daar nog op aan andere vogelsoorten: Blauwe reiger, Bontbekplevier, Kleine mantelmeeuw, Kokmeeuw, Oeverloper, Zilvermeeuw en Zilverplevier.

Onder onze bouwlandblokken bleek wel het rijkst aan vogelsoorten dat bij de monding van de Rio Fuengirola te zijn. Het met water in de greppels voorziene land was er in vele kleine percelen verdeeld. *Mais,* al gedeeltelijk in stoppel, bleek daar weliswaar het hoofdgewas te zijn, maar daarnaast was er toch ook verbouw van bonen, kool, uien, aardappels, tomaten, luzerne, augurken, paprika, meloen en klaver. Een overvloed dus aan land- en tuinbouwgewassen, waarbij nog aan bomen, verspreid over het land, kwamen Vijg en abeel met aan de rand van de stroom voorts wilgen, *Eucalyptus globulus* en Cannariet, bovendien bij de weg er langs Olijven, Granaatappels en bramen. Verscheidene schuurtjes vervolmaakten het beeld van dit vogelrijke cultuurlandschap met 24 soorten en 276 vogels per 10 ha.

Leuk waren wel de 9 Boerenzwaluwen op en nabij de schuurtjes, de 11 Koereigers evenals 60 Kokmeeuwen achter de ploeg, de 6 Roodborsttapuiten, de 10 Rotszwaluwen, de 6 Zwarte spreeuwen bij 44 gewone, de 5 Zwarte roodstaarten en 2 Zwartkop(tuinfluiters), peuzelend van de granaatappels (fig. 5) (elders ook van vijgen). Niettegenstaande het bij hoge uitzondering toen bewolkte weer, zelfs met enkele spatjes, telden wij er aan vlinders nog 24 witjes, voornamelijk Knollewitjes, maar ook enkele Koolwitjes, bij de kool. Bovendien zagen we ook daar nog een Distelvlinder.

De prachtige *Citrustuinen* met naast sinaasappel-, citroen- en abrikozenaanplant ook verbouw van aardappels, kalebas, tomaat, paprika, kool, sla en aubergine, dit alles verrijkt met allerlei andere bomen en struiken, gelegen in het lieflijke dal van de smalle Rio Pereilas bij Coin, mochten er overigens ook wel zijn betreffende de vogels: 15 soorten en 56 individuen. In dit blok zagen we op 20 november liefst 18 Tjiftjafs, als verreweg leidende soort, 5 Zwartkoppen, 3 Alpenkraaien hoog aan de hemel, een Grote gele kwikstaart en zelfs een Spaanse mus. De vlinders die er rondfladderden, waren Distelvlinder, Koolwitje, Knollewitje en Bont zandoogje.

In een ander mooi tuingebied met sinaasappel- en mandarijnenaanplant tussen hoge cederhagen bij Churriana, zuidwestelijk van Malaga, betrapten wij op 21 november 10 Grauwe gorzen, terwijl er 2 Cleopatravlinders rondvlogen.

Tenslotte enige aardige vogelwaarnemingen uit de bekeken *woongebieden*. De hoge hotelgebouwen van Benalmadana-Costa deden vooral tegen de avond ook dienst als rustplaats voor Rotszwaluwen. De blokopname van daar bracht het overigens niet verder dan 9 vogelsoorten tegenover 17 in het dichte woonbos van Parasoldennen met veel ondergroei en vijf gebouwen bij Calahonda, zuidoostelijk van Marbella. Behalve de Boompieper en de Grauwe vliegenvanger verrasten ons daar op 29 november 3 Kruisbekken, 2 Provençaalse grasmussen, 3 Sijsjes en, voor ginds weer eens iets anders, 2 Vlaamse gaaien. Eveneens aan de kust, ten westen van Fuengirola, ligt op een hoogte het in Moorse stijl aangelegde Villenpark El Faro, onder Duits beheer. De tuinen zijn er mooi met vrij wat houtgroei en gazons met Handjesgras *(Cynodon dactylon),* dat daar in het zuiden ook 's winters mooi groen blijft en veel als zodanig dienst doet. Dato 6 december troffen wij er 12 vogelsoorten, te weten Kauw en Kleine zwartkop 10, Graspieper 7 op de gazons, Roodborst en Roodborsttapuit 6, Zwarte roodstaart 2 en Blauwe rotslijster, Kuifleeuwerik, Torenvalk en Waaierstaartrietzanger 1. Uiteraard liet ook daar, evenals in de sprookjesachtige tuin van de aloude Moorse koningsburcht Alhambra (fig. 6), juweel van Arabische bouwkunst, bij Granada, de ginds doodgewone Distelvlinder geen verstek gaan.

Bewaren we voor volgend maal de beide natuurhistorische verslagen van onze trektocht terug door het westen van Spanje en Frankrijk, durende van 9 tot 24 december en onderbroken door een vijfdaags verblijf in de Médoc, wáár moordgebied voor trekvogels tussen de Gironde en de Golf van Biskaje, waarover wij reeds vooruitlopend schreven (D.L.N. 76: 49-51 en 97-101).